

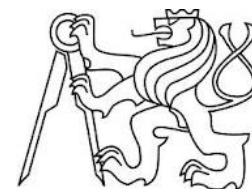
BIK-TZP.21 – Technologické základy počítačů

ZS 2021/22
1. sobota

doc. Ing. Kateřina Hyniová, CSc.

hyniova@fit.cvut.cz

Katedra číslicového návrhu, FIT ČVUT v Praze

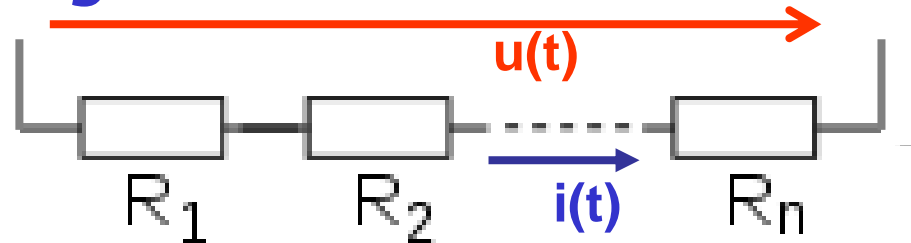

Přednáška 1B- Základy analýzy obvodů

- 1. Základní spojení rezistorů, kapacitorů
induktorů**
- 2. Základní zákony elektrotechniky
(Ohmův zákon, Kirchhoffovy zákony)**

Spojení rezistorů

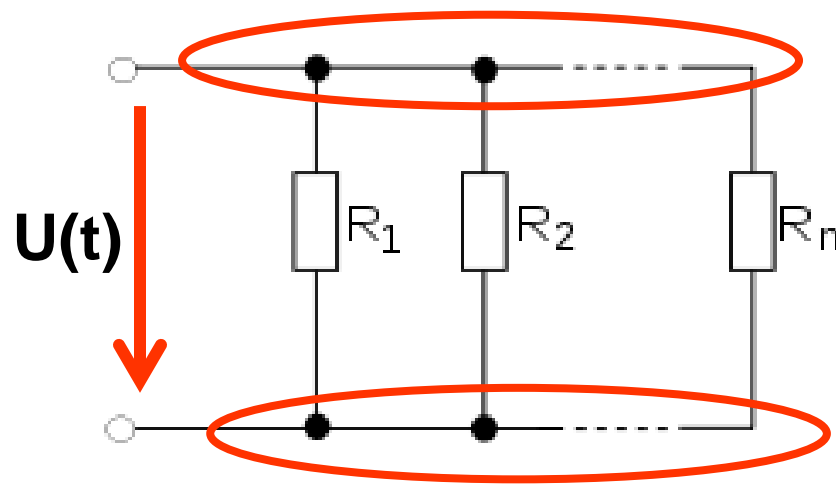
a) Sériové

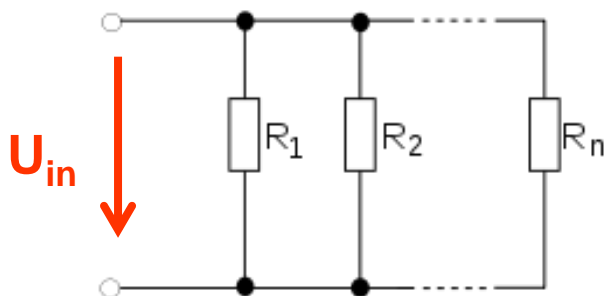
Celkový odpor sériového zapojení rezistorů vyplývá z Ohmova zákona, Kirchhoffova napět'ového zákona a skutečnosti, že veškerý proud nutně protéká celou sériovou kombinací a všemi rezistory tedy protéká stejný proud. Úbytek napětí je na jednotlivých rezistorech různý v závislosti na velikosti jejich odporů. Celkový odpor R_c [Ω] je dán součtem odporů R_1 .... R_n jednotlivých rezistorů, tedy.:

$$R_c = R_1 + R_2 + \cdots + R_n = \sum_{i=1}^n R_i$$

b) Paralelní

V paralelním zapojení se vstupní proud větví do větví s jednotlivými rezistory . Napětí na všech jednotlivých rezistorech je stejné a je rovno napájecímu napětí U_{in} paralelní kombinace. Inversní hodnota celkového odporu paralelního zapojení R_c je dána součtem inverzních hodnot odporů jednotlivých rezistorů. R_i , $i=1...n$, tj.

$$\frac{1}{R_c} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \dots + \frac{1}{R_n} = \sum_{i=1}^n \frac{1}{R_i}$$

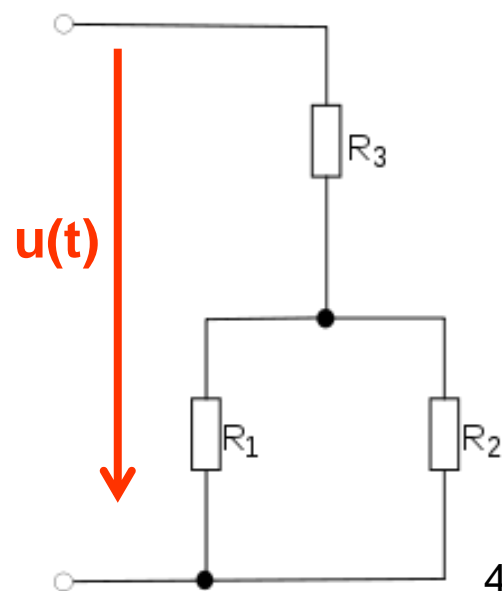
Pro 2 paralelně zapojené rezistory R_1 a R_2 jednoduše:

$$R \parallel R_2 = \frac{R_1 \cdot R_2}{R_1 + R_2}$$

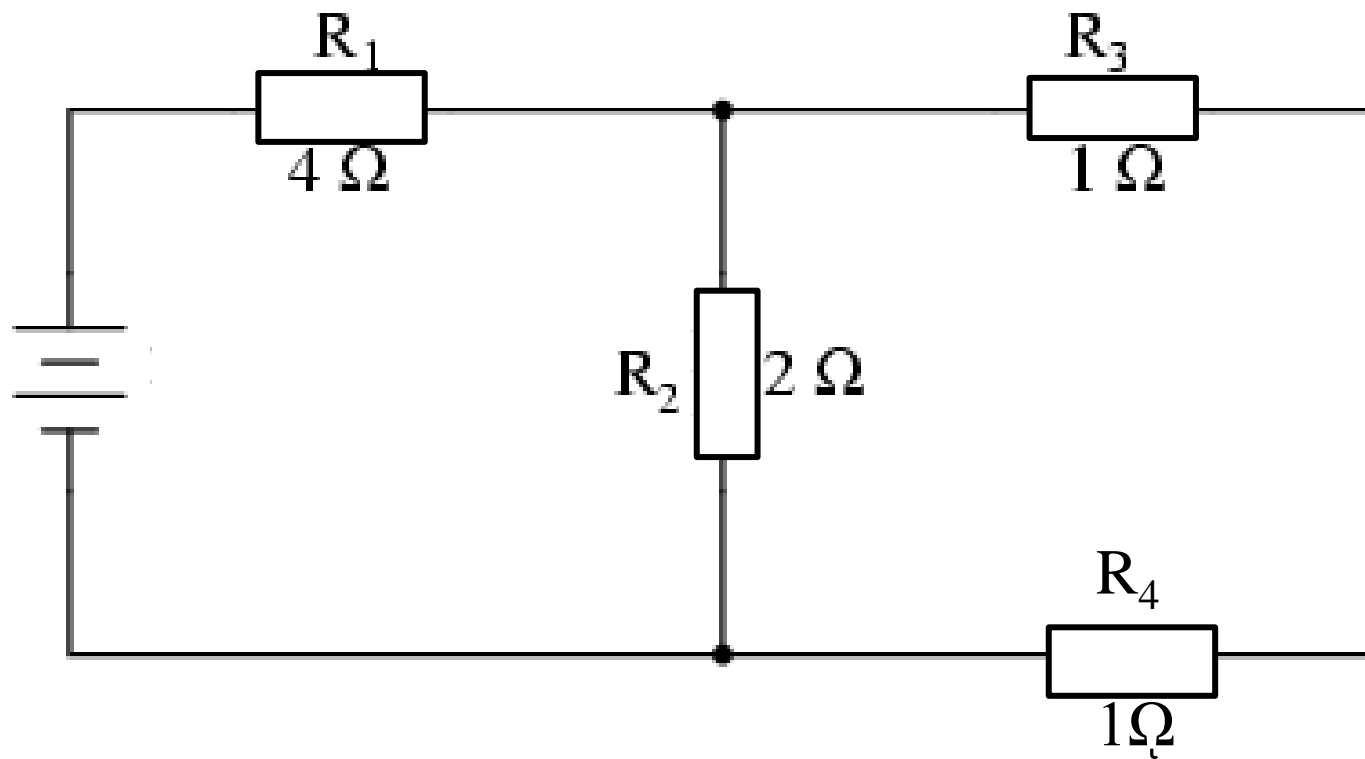
c) Kombinovaná spojení

„Zjednodušujeme krok za krokem

$$R_c = (R_1 \parallel R_2) + R_3 = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} + R_3$$

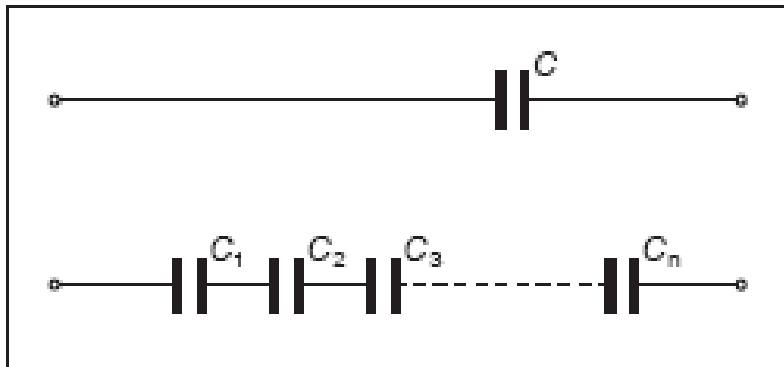

Příklad:

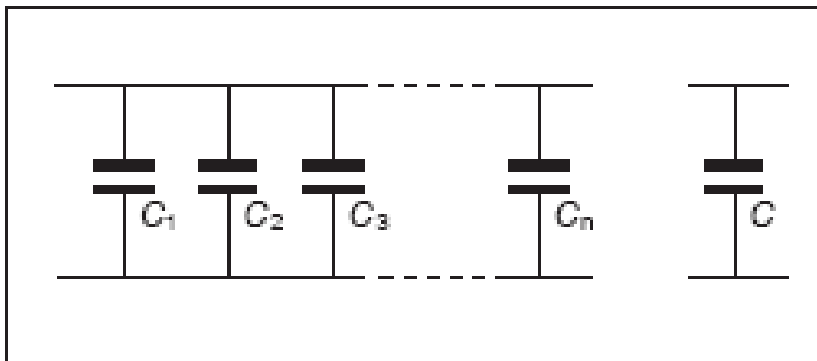
Spojení kapacitorů

- A) Sériové

$$\frac{1}{C_C} = \frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_2} + \frac{1}{C_3} + \dots + \frac{1}{C_n} = \sum_{i=1}^n \frac{1}{C_i}$$

- B) Paralelní

$$C_c = C_1 + C_2 + C_3 + \dots +$$

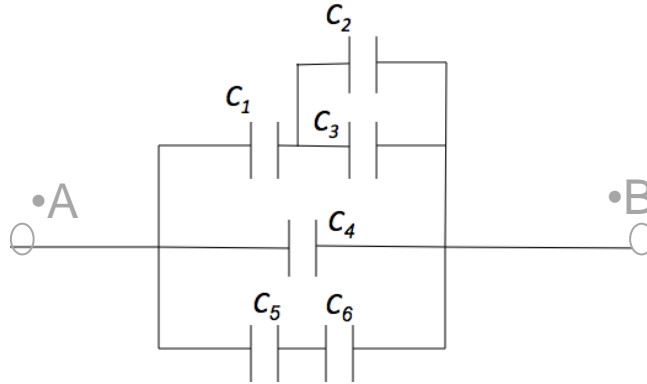
$$= \sum_{i=1}^n C_i$$

- **Příklad 2:** Určete celkovou kapacitu C_{123456} mezi body A a B.

$$C_1 = 2 \mu F$$

$$C_2 = C_3 = C_5 = C_6 = 1 \mu F$$

$$C_4 = 0,5 \mu F$$

Řešení:

a) C_{23} - C_2 a C_3 paralelně: $C_{23} = C_2 + C_3 = 1 + 1 = 2 \mu F$

• b) C_{123} - C_1 a C_{23} sériově: $\frac{1}{C_{123}} = \frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_{23}} \rightarrow C_{123} = 1 \mu F$

• c) C_{56} - C_5 a C_6 sériově: $\frac{1}{C_{56}} = \frac{1}{C_5} + \frac{1}{C_6} \rightarrow C_{56} = 0,5 \mu F$

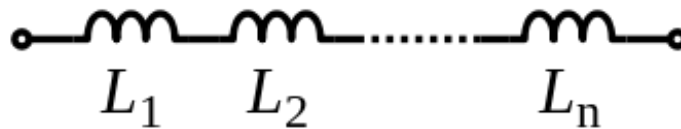
• d) C_{123456} - C_{123} , C_4 , a C_{56} paralelně:

• $C_{123456} = C_{123} + C_4 + C_{56} = 1 \mu F + 0,5 \mu F + 0,5 \mu F = 2 \mu F$

• **Telková kapacita C_{123456} mezi body A a B je $2 \mu F$.**

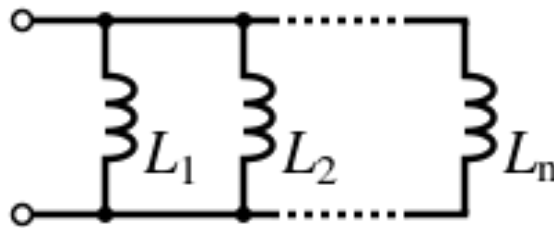
Spojení induktorů

- a) *Sériové*

$$L_c = \sum L_i$$

- b) *Paralelní*

$$\frac{1}{L_c} = \sum \frac{1}{L_i}$$

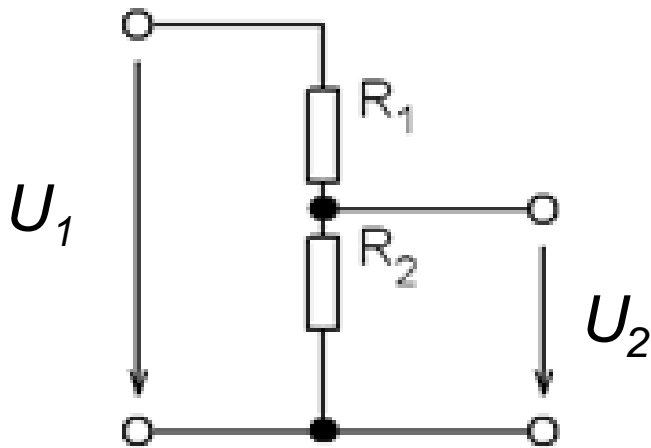

Shrnutí

Zapojení	Rezistory	Kapacity	Induktory
Sériově	$R_C = \sum_{i=1}^n R_i$	$\frac{1}{C_C} = \sum_{i=1}^n \frac{1}{C_i}$	$L_C = \sum_{i=1}^n L_i$
Paralelně	$\frac{1}{R_C} = \sum_{i=1}^n \frac{1}{R_i}$	$C_C = \sum_{i=1}^n C_i$	$\frac{1}{L_C} = \sum_{i=1}^n \frac{1}{L_i}$

Nezatížený napět'ový odporový dělič

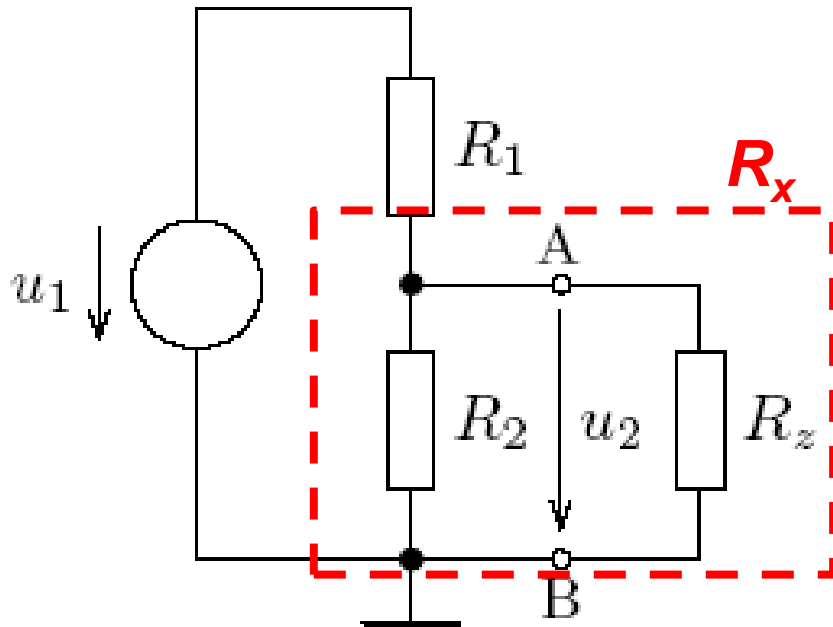
- Nezatížený napět'ový odporový dělič je jednoduchý nezatížený lineární obvod složený z rezistorů, jehož výstupní napětí (U_2) je zlomkem vstupního napětí (U_1)
- V podstatě se jedná o dva (i více) rezistory zapojené do série ke svorkám zdroje a úbytek napětí na jednom z nich využijeme pro napájení dalších obvodů.
- Poměr napětí odpovídá rozdělení vstupního napětí U_1 na rezistorech R_1 a R_2 děliče.

$$U_2 = U_1 \frac{R_2}{R_1 + R_2}$$

Zatížený napěťový dělič

V praxi se používá dělič zatížený (počítá se s odporem spotřebiče R_Z)

Výstupní napětí U_2 děliče nyní nepočítáme na odporu R_2 , ale na celé paralelní kombinaci rezistoru R_2 a zátěže R_Z . Celkový odpor této paralelní kombinace je R_X .

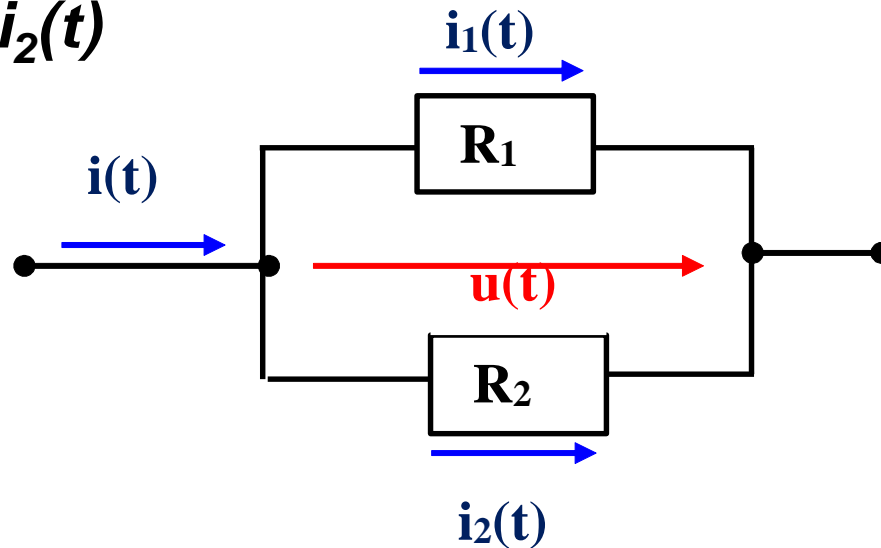
$$R_X = \frac{R_2 * R_Z}{R_2 + R_Z}$$

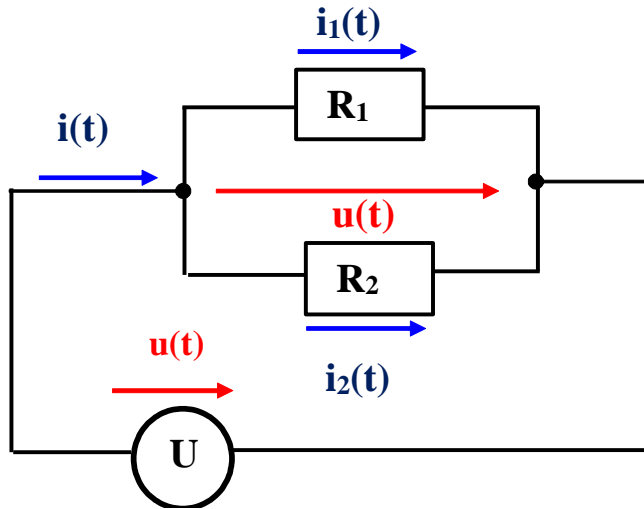
$$U_2 = U_1 * \frac{R_X}{R_1 + R_X}$$

• Odporový proudový dělič

Proudový dělič je jednoduchý lineární obvod (paralelní kombinace rezistorů) v níž se vstupní proud $i(t)$ dělí na proudy $i_1(t)$ or $i_2(t)$, které jsou zlomkem proudu $i(t)$. Rezistory R_1 a R_2 jsou připojeny ke stejnému napětí $u(t)$, a tedy :

$$R_1 i_1(t) = R_2 i_2(t)$$

Vztahy pro
proudový dělič:

$$i_1(t) = i(t) \frac{R_2}{R_1 + R_2}$$

$$i_2(t) = i(t) \frac{R_1}{R_1 + R_2}$$

•Podle 1. Kirchhoffova zákona

$$i_1(t) + i_2(t) = i(t)$$

•Podle Ohmova zákona

$$u(t) = R_1 i_1(t) = R_2 i_2(t) \rightarrow \frac{i_1(t)}{i_2(t)} = \frac{R_2}{R_1}$$

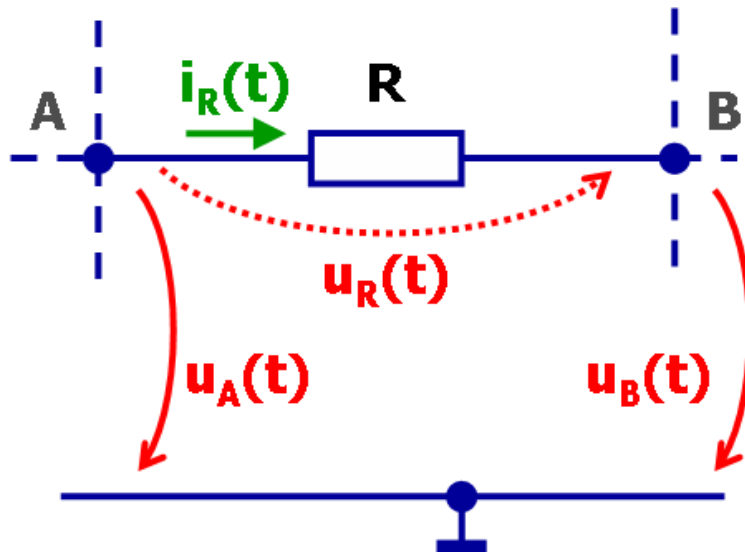
$$i(t) = i_1(t) + i_2(t) = i_2(t) \cdot \frac{R_2}{R_1} + i_2(t) = i_2(t) \left(\frac{R_2}{R_1} + 1 \right) \rightarrow i_2(t) = i(t) \frac{R_1}{R_1 + R_2}$$

$$i_1(t) = i(t) - i_2(t) = i(t) - i(t) \frac{R_1}{R_1 + R_2} = i(t) \left(1 - \frac{R_1}{R_1 + R_2} \right) \rightarrow i_1(t) = i(t) \frac{R_2}{R_1 + R_2}$$

Základní zákony elektrotechniky

- Ohmův zákon** vyjadřuje, že proud tekoucí mezi dvěma body vodiče (A a B) je přímo úměrný rozdílu potenciálů (napětí) mezi těmito body a nepřímo úměrný odporu mezi nimi.

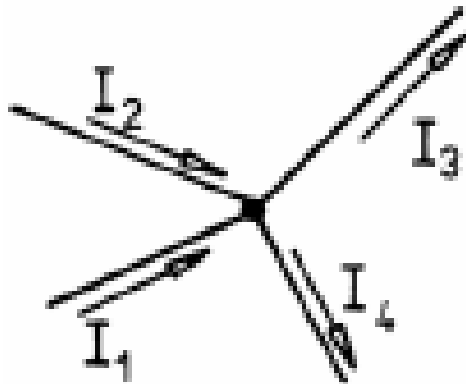
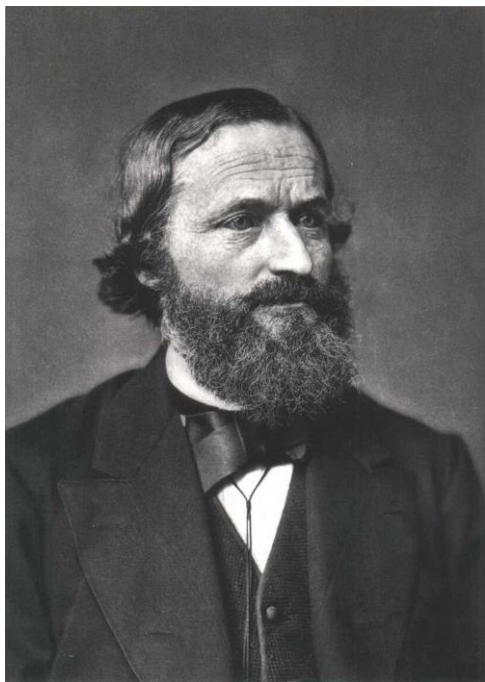
$$i_R(t) = \frac{u_R(t)}{R} = \frac{u_A(t) - u_B(t)}{R}$$

Kirchhoffův proudový zákon

(1. Kirchhoffův zákon)

Součet elektrických proudů vtékajících do uzlu je roven součtu elektrických proudů z uzlu vytékajících.

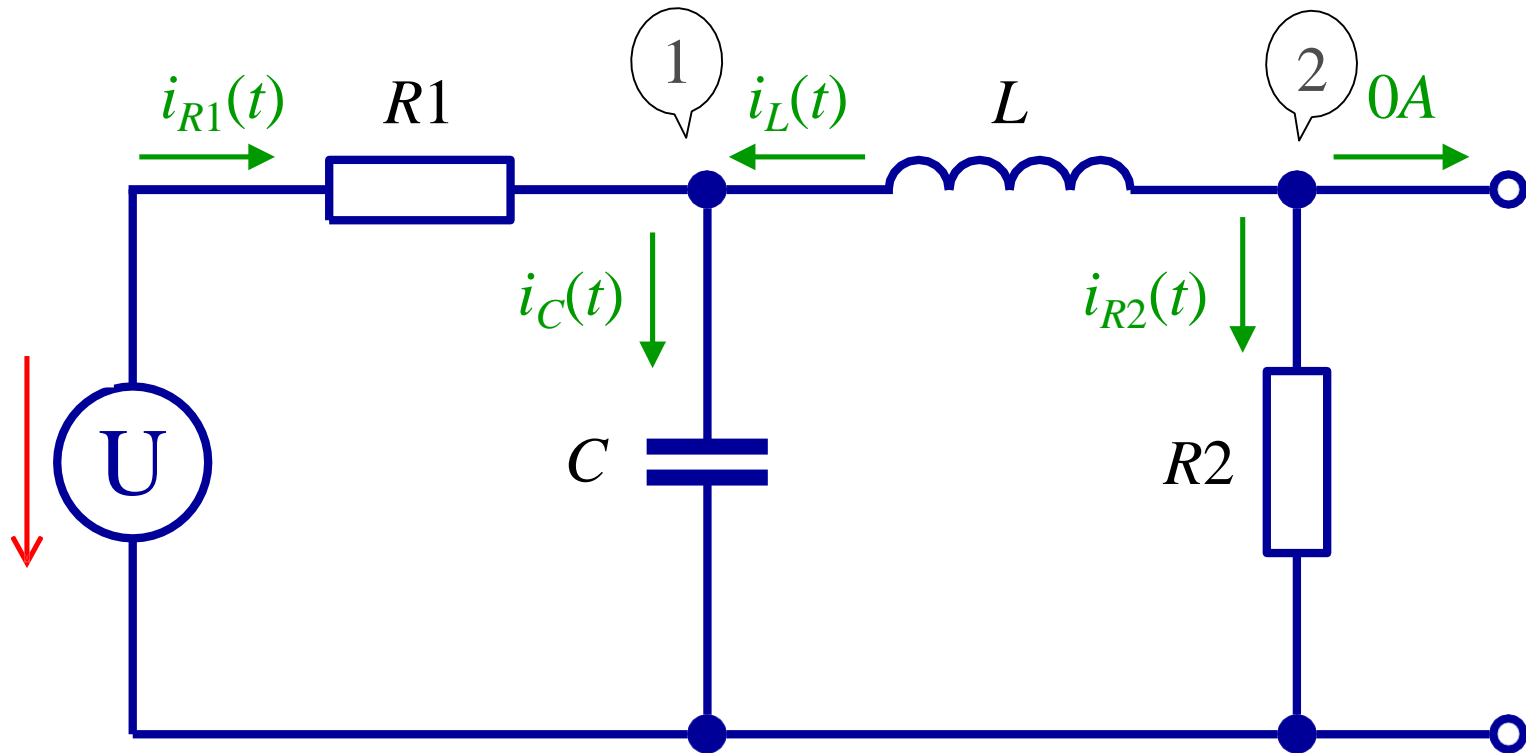
$$\sum_{k=1}^n \pm I_k = 0$$

nebo

$$\sum_{j=1}^{in} I_{INj} = \sum_{i=1}^{out} I_{OUTi}$$

$$I_1 + I_2 - I_3 - I_4 = 0$$

- **Příklad 2:** Napište Kirchhoffův proudový zákon pro uzly 1 a 2
- B.

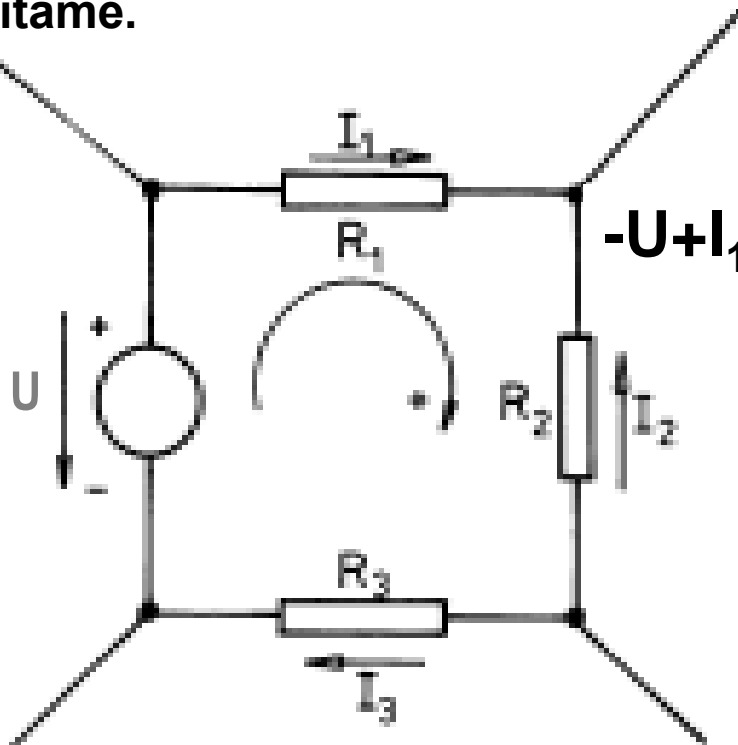

Kirchhoffův napět'ový zákon

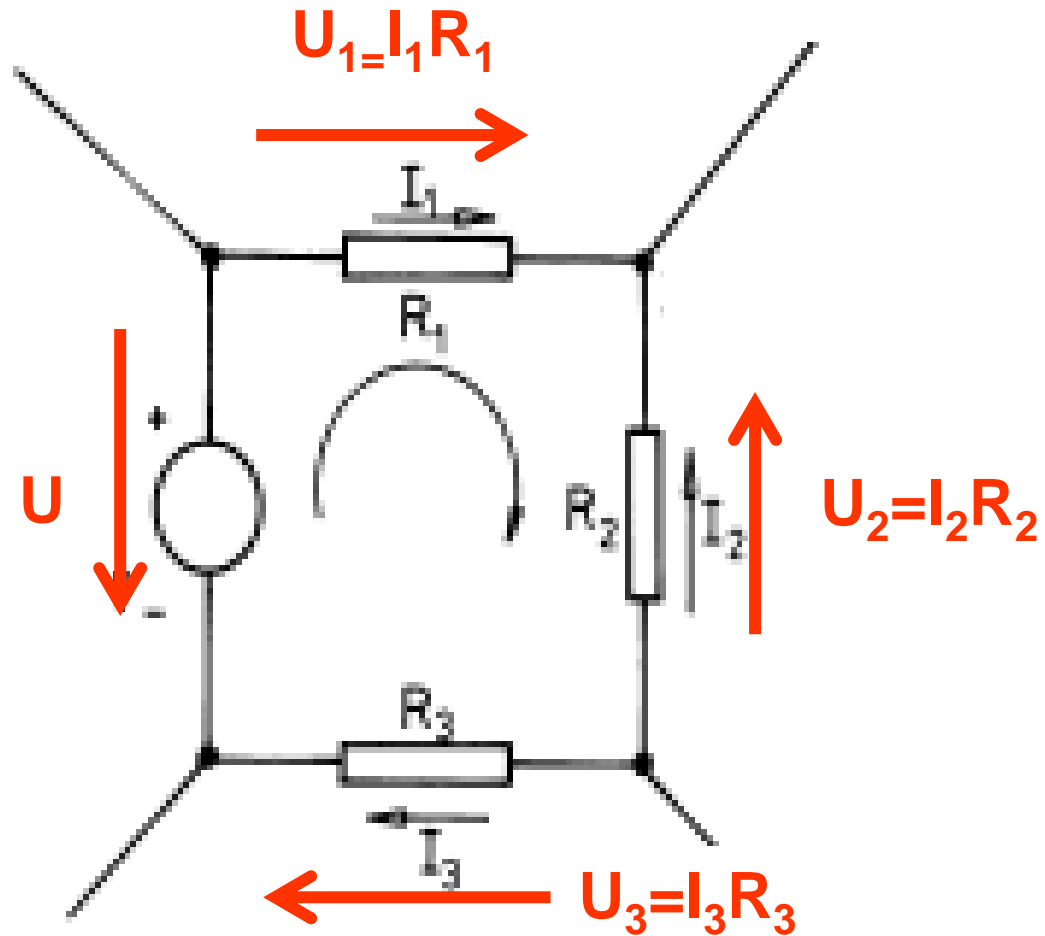
(2. Kirchhoffův zákon)

- Algebraický součet úbytků napětí a napětí zdrojů je v každé uzavřené smyčce obvodu roven nule.
- Zvolíme libovolně směr oběhu podél uzavřené smyčky
- Při oběhu smyčky musíme dávat pozor na orientaci úbytků napětí a zdroje napětí. Shoduje-li se orientace úbytku napětí s orientací oběhu smyčky, napětí přičítáme, pokud je orientace opačná, napětí odečítáme.

$$-U + I_1 R_1 - R_2 I_2 + R_3 I_3 = 0$$

$$\sum_{k=1}^n U_k = 0$$

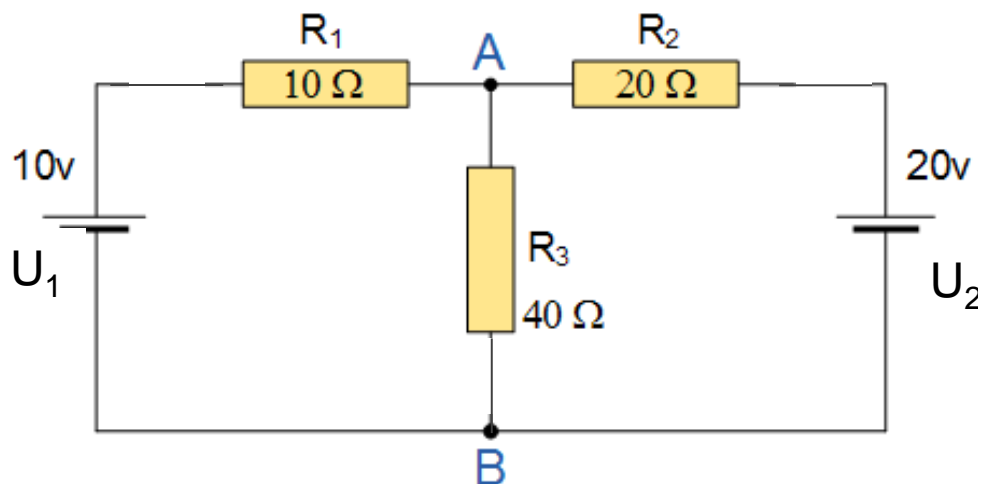

$$-U + U_1 - U_2 + U_3 = 0$$

$$-U + I_1 R_1 - I_2 R_2 + I_3 R_3 = 0$$

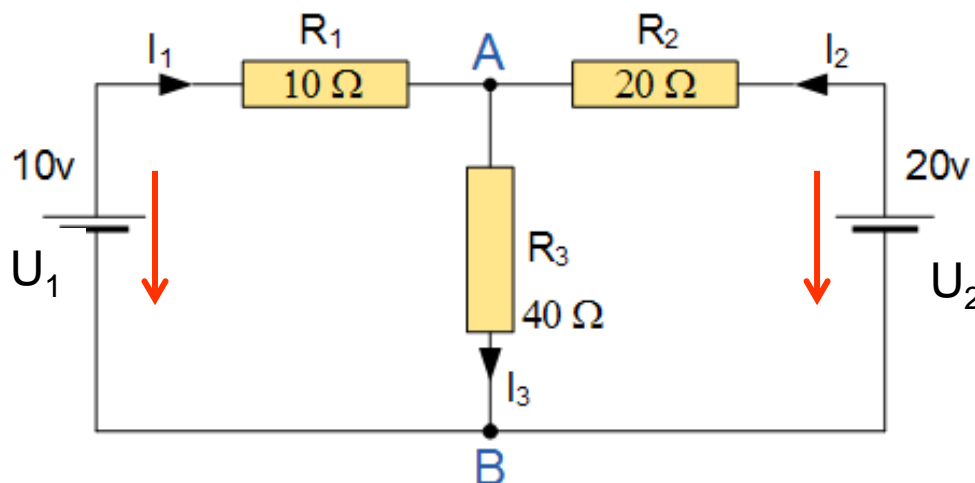
Příklad:

Napište Kirchhoffovy napět'ové rovnice pro obvodové smyčky 1, 2 a 3 a proudové rovnice pro uzly A a B.

Za účelem zápisu Kirchhoffova napět'ového zákona každé smyčky v obvodu si v obvodu označíme všechny proudy a napětí v obvodu včetně jejich orientace.

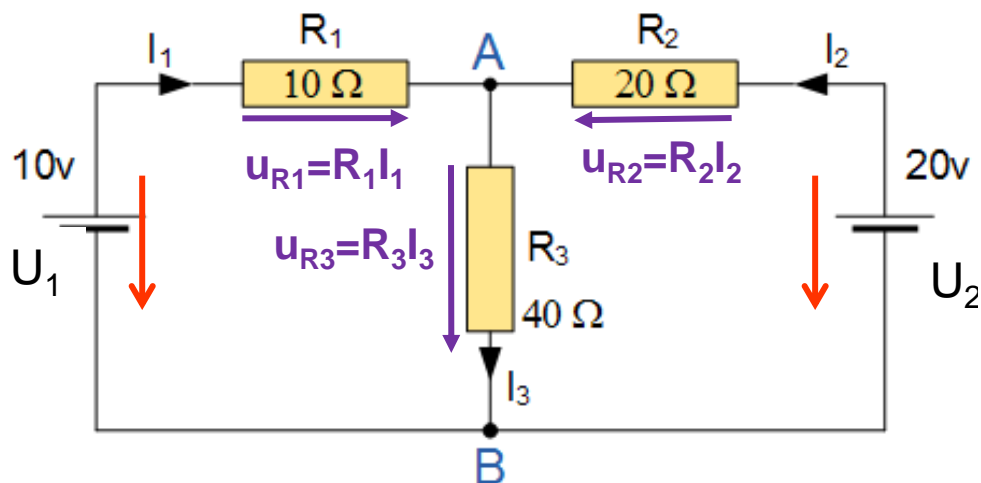
- 1. Začneme např. označením napětí zdrojů a jejich orientací**
- 2. Pokračujeme označením el. proudů**

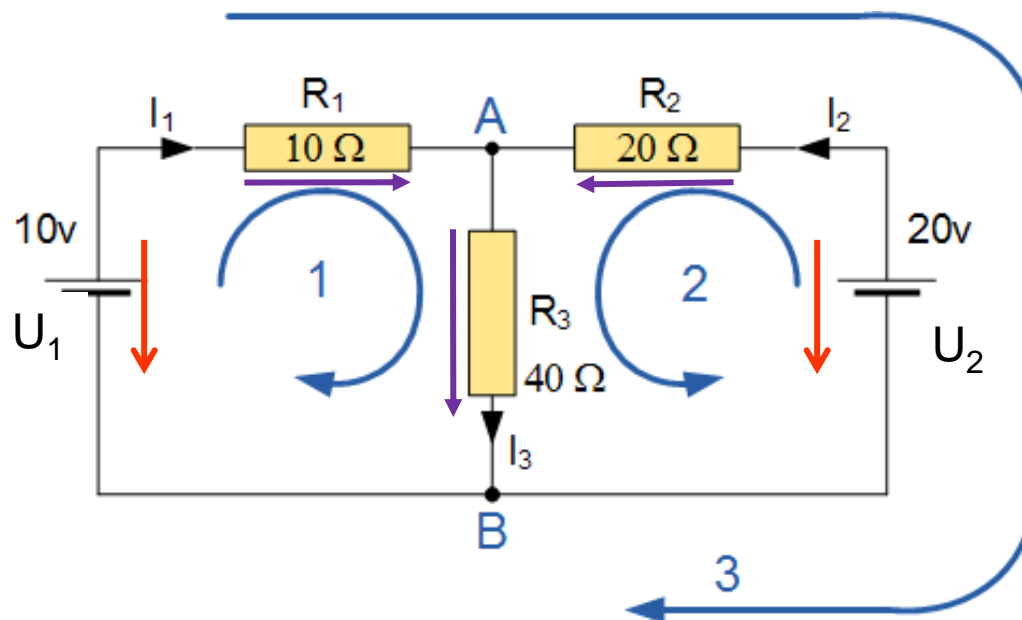
(Víme, že zdroje napětí jsou aktivní prvky a orientace napětí na nich je opačná vzhledem k orientaci proudu z nich vytékajících)

3. Přidáme orientaci napětí na jednotlivých rezistorech

(Víme již, že rezistor je pasivní součástka a orientace napětí na něm se shoduje s orientací proudu)

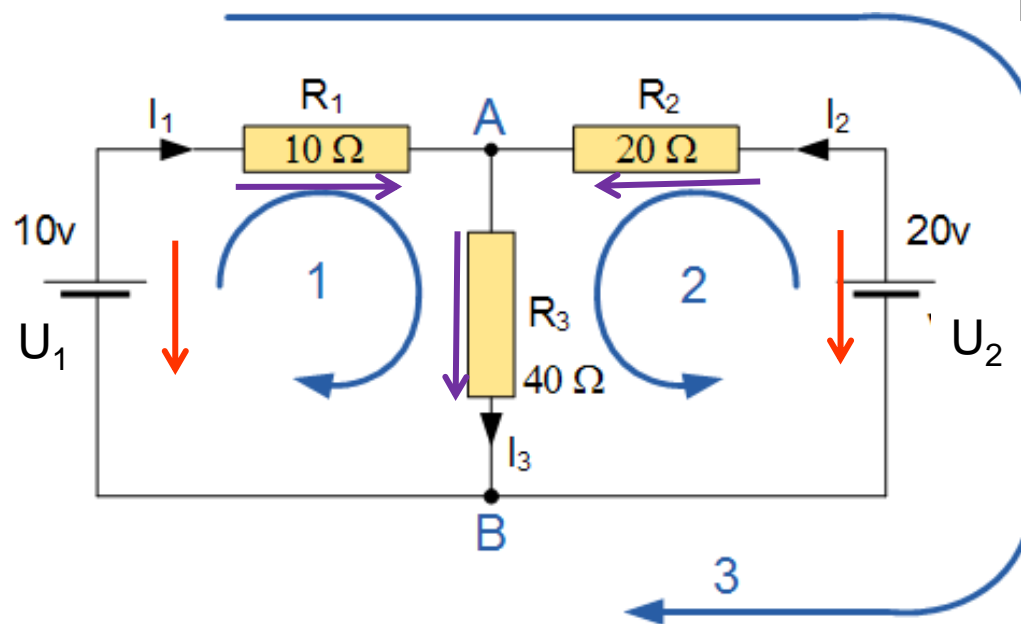

4. Zakreslíme do obvodu směr oběhu jednotlivých smyček. Směr oběhu si libovolně zvolíme.

5. Nyní již můžeme sestavovat rovnice Kirchhoffova napětového zákona pro jednotlivé smyčky a Kirchhoffova proudového zákona pro uzly A a B.

- Orientace napětí zdrojů
- Orientace proudu
- Směr oběhu smyčky
- Orientace napětí na rezistorech

Pozn.: Oběh každé smyčky začínáme v řešení v uzlu A

•Uzel A: $I_1 + I_2 = I_3$

•Uzel B: $I_3 = I_1 + I_2$

•Smyčka 1: $I_3 \cdot R_3 - U_1 + I_1 \cdot R_1 = 0$

•Smyčka 2: $I_3 \cdot R_3 - U_2 + I_2 \cdot R_2 = 0$

•Smyčka 3: $- I_2 \cdot R_2 + U_2 - U_1 + I_1 \cdot R_1 = 0$